

طراحی الگوی توسعه بسکتبال در ایران

رحیم رضانی نژاد^۱

شاهرخ بهمنی^۲

حمیدرضا گوهر رستمی^۳

حسین ملتفت^۴

 10.22034/SSYS.2022.1100.1752

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۱/۲۰

هدف از این پژوهش طراحی و آزمون مدل مفهومی برای تحلیل سیستم توسعه بسکتبال در ایران با استفاده از رویکرد معادلات ساختاری بود. این تحقیق از نظر نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری شامل مدیران، کارشناسان و مربیان آگاه به توسعه بسکتبال در کشور بود. نمونه آماری به تعداد قابل کفایت برای مدلسازی در نرم افزار پی‌ال‌اس برآورد و با روش قضاوتی نمونه‌گیری انتخاب شد (۲۱۴ نفر). ابزار پژوهش پرسشنامه مستخرج از بخش کیفی پژوهش (محقق‌ساخته) با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت بود (۹۶ سوال). روایی ابزار پژوهش در سه بخش روایی محتوایی (۱۱ نفر = نظر متخصصان)، پایایی (۰/۸۹ = ضریب آلفای کرونباخ) و روایی سازه (برازش مطلوب مدلسازی) تایید گردید. نتایج نشان داد که مدل مفهومی پژوهش شامل سطح زمینه (تحولات و توسعه بین‌المللی، ویژگی‌ها و قابلیت‌ها، پیشینه و سابقه ملی، توسعه ملی ورزش)، قابلیت (مدیریت راهبردی و اجرایی، منابع فیزیکی و امکانات، مدیریت مالی و منابع اقتصادی، علمی و فناوری)، مشارکت (رویداد و مشارکت، مدیریت منابع انسانی متخصص، مدیریت استعداد و ورزشکاران، مدیریت

۱- استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۲- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Bahmaei.shahrokh@gmail.com

۳- استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۴- استادیار، علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

ذینفعان بیرونی) و پیامد (توسعه پایدار بسکتبال) است. مدل مفهومی در نرم افزار آزمون شد و نتایج آن در دو بخش الف) تحلیل عاملی متغیرهای اصلی با ابعاد و مولفه‌های زیر مجموعه‌ها آن و ب) تحلیل مسیر بین این متغیرهای اصلی گزارش شد. به جز سه رابطه استعدادیابی بر رویداد، زمینه محیطی بر مدیریت راهبردی و اثر منابع بر رویداد، سایر روابط مورد تایید قرار گرفت و معنی‌دار بود. براساس مدل پیشنهادی می‌توان گفت که توسعه بسکتبال یک فرایند راهبردی است که تحت تاثیر عوامل مذکور نهایتاً از طریق مولفه‌های مشارکتی صورت می‌گیرد.

واژگان کلیدی: مدل توسعه، توسعه ورزش، ورزش‌های گروهی و رشته بسکتبال.

مقدمه

یکی از پرطرفدارترین و جذاب‌ترین رشته‌های ورزشی بسکتبال است. بسکتبال ورزشی المپیکی می باشد که پنج مدال برای آن توزیع می شود. مجموعه‌ای از چنین قابلیت‌هایی سبب پیشرفت این رشته و توجه به آن در اغلب کشورها به ویژه در منظرهایی مانند میزان مشارکت زنان و مردان، مشارکت همگانی، استعدادیابی و جو رقابتی، قابلیت‌های تجاری و رسانه‌ای شده است. فدراسیون جهانی بسکتبال (FIBA) از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹ اهداف بلند مدت و ارزش‌های محوری را مدنظر قرار داده بود و از سال ۲۰۲۰ به بعد چشم اندازهای تبدیل بسکتبال به محبوب ترین انجمن ورزشی؛ ارتقا و توسعه بازی بسکتبال، گردهم آوردن مردم و اتحاد اجتماع، افزایش تعداد افراد علاقه‌مند به بسکتبال، افزایش به کارگیری طرفداران، افزایش تعداد مجوزهای همکاری فیبا، تشویق افراد به مشارکت و توسعه و دست یابی به منابع مورد نیاز در همه سطوح مورد توجه قرار گرفت (زیو و همکاران، ۲۰۱۵). برخی از محققان معتقدند توسعه ورزش‌های پرطرفت تأثیر مثبتی بر توسعه مولفه‌های محیطی در منظرهای اقتصادی و اجتماعی ورزش دارد، اما برخی دیگر این رابطه را معکوس می‌دانند و معتقدند توسعه اقتصادی- اجتماعی ورزش هر کشور، بر نتایج و عملکرد ورزش‌های مختلف تأثیر می‌گذارد (مورا، ۲۰۱۰).

در ایران نیز بسکتبال ورزش محبوبی است و از ظرفیت‌های بسیاری جهت توسعه برخوردار می باشد، اما همانند سایر رشته‌های ورزشی با چالش‌های فراوانی مانند مدیریت دولتی، محدودیت منابع، ضعف برنامه‌ریزی، ضعف ارتباطات و مدیریت ناکارآمد مشارکت ذینفعان نیز مواجه است. از این رو، ضرورت دارد تا سیستم توسعه بسکتبال و عوامل تعیین کننده آن به صورت تخصصی مورد مطالعه قرار بگیرند. جمع‌بندی شواهد علمی، رسانه‌ای و مدیریتی در این زمینه بیانگر این است که بین شرایط و سازوکار توسعه انواع رشته‌های ورزشی برحسب ماهیت، جمعیت سازمان یافته، گردش مالی و تجاری، جذب هواداران، رسانه‌ها و اسپانسرها و جایگاه آن در نظام‌های آموزشی تفاوت وجود دارد. از این رو هر رشته ورزشی نیازمند تعریف و پیاده‌سازی یک سیستم تخصصی برای توسعه است.

در مورد بسکتبال در ایران می‌توان به مرور شواهد تاریخی و سپس وضعیت کنونی آن پرداخت. فعالیت بسکتبال در ایران در سال‌های ۱۳۱۰ به بعد به طور غیررسمی در بعضی از مدارس دنبال شد تا اینکه بطور سریع در کلیه استان‌های کشور از طریق مدارس اشاعه پیدا کرد. در سال ۱۳۲۴ «فدراسیون بسکتبال ایران» تاسیس شد و در سال ۱۹۴۸ برای اولین بار تیم ملی ایران در المپیک لندن شرکت کرد. تا به امروز بسکتبال در کشور پیشرفت‌های فراوانی از لحاظ آموزش (مدارس، باشگاه، دانشگاه، و ...)، مشارکت (ورزشکاران سازمان یافته، و ...)، موفقیت‌ها (آسیایی، جهانی، و ...)، تشکیلات (فدراسیون، هیئت‌ها، باشگاه‌ها، رسانه‌ها، و ...)، امکانات (فضاها، تجهیزات، و ...) و سایر ابعاد داشته است (رضایی، ۱۳۹۷). بر طبق آخرین آمار ماخوذه از فدراسیون بسکتبال در کشور ۹۰۵۰۵ ورزشکار سازمان یافته، ۳۱ هیئت ورزشی استانی، ۲۱۶ هیئت ورزشی شهرستانی، ۳۳۴۵ مربی و ۷۴۲۰ داور (رده‌های مختلف) در رشته بسکتبال مشغول به فعالیت هستند.^۳

1. Xu, Zhang, Zhang, & Lv

2. Mourao

۳- مستخرج از بخش تحلیل راهبردی همین رساله که پرسشنامه آن توسط هیئت‌های ورزشی و فدراسیون تکمیل شده است.

مسئله پژوهش در واقع این است که سیستم توسعه بسکتبال به عنوان یک ورزش پرفریت تحت تاثیر چه عواملی قرار دارد و برآیند اثرگذاری و اثرپذیری این عوامل چگونه است. جهت تبیین بهتر مسئله پژوهش ابتدا باید به مرور تحقیقات مرتبط به شناسایی خلاءها و چالش‌های موجود در این زمینه پرداخته شود. برخی تحقیقات در حوزه مدیریت ذینفعان و بازاریابی در بسکتبال انجام شده است. شفيعی (۱۳۹۷) گزارش کرد که شاخص‌های فنی، مدیریتی، روانشناختی-رفتاری، شخصیتی و اجتماعی به ترتیب دارای اولویت جهت ارزیابی عملکرد مربیان بسکتبال بودند. رضایی (۱۳۹۷) دریافت که برندسازی لیگ برتر بسکتبال تحت تاثیر فلسفه و ماهیت ورزش بسکتبال، ماهیت ورزش، نیروهای خارجی، مشتریان برند، ارتباطات و بازاریابی قرار دارد. فاتحی و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند که عنصر ترویج بیشترین و عنصر قیمت کمترین اهمیت را در رتبه‌بندی تیم‌های لیگ برتر بسکتبال از لحاظ بازاریابی دارند. آقا سید عزیزاله (۱۳۹۷) در مطالعه ای گزارش کرد که مولفه‌های رفتاری (انگیزه، پاداش، و ...) در تماشاگران زن لیگ بسکتبال ترکیه ای به طور معنی داری بالاتر از تماشاگران زن لیگ بسکتبال ایران بود. خسروی (۱۳۹۶) در بررسی فرآیندی رضایت شغلی ورزشکاران حرفه ای بسکتبال کشور دریافت که پیامدها و فرآیندهای تیمی و فردی، بیشترین اهمیت را در تأمین رضایت ورزشکاران دارند. دانش پور (۱۳۹۳) نشان داد که به طور کلی کیفیت نتیجه و فرایند بر روی رضایت و نیت رفتاری تماشاگران بسکتبال تأثیر مثبت و معناداری دارد. صفرزاده (۱۳۹۲) گزارش کرد که عامل نظم، امنیت و انضباط مهم‌ترین دلیل حضور تماشاگران در مسابقات لیگ برتر بسکتبال بود.

برخی تحقیقات به تحلیل راهبردی توسعه بسکتبال پرداخته‌اند. سهیلی (۱۳۹۶) در تعیین موقعیت راهبردی هیئت بسکتبال استان خراسان رضوی نشان داد که موقعیت راهبردی هیئت بسکتبال در ناحیه WT قرار دارد. آریایی (۱۳۹۵) در تحلیل ورزش بسکتبال استان کرمانشاه گزارش کرد که موقعیت راهبردی بسکتبال استان در ناحیه ST (راهبرد رقابتی) قرار دارد. هادیان (۱۳۹۳) در تبیین راهبرد آکادمی‌های فدراسیون بسکتبال کشور گزارش کرد که ۴۸ فرصت، ۳۴ تهدید، ۳۶ قوت و ۴۹ ضعف با محورهای مدیریت و برنامه ریزی، آموزش، منابع انسانی، منابع مالی، استعداد یابی، علمی-پژوهشی و فن آوری اطلاعات، اماکن و زیر ساخت‌ها وجود دارد.

در خارج از کشور نیز مطالعات راهبردی مختلفی درباره بسکتبال صورت گرفته است. شومی^۱ و همکاران (۲۰۱۸) گزارش کردند که دو مولفه سلامت برند و قدرت برند بیشترین نقش را در کیفیت برند باشگاه‌های بسکتبال دارند. ویتاکر^۲ (۲۰۱۷) دریافت که سواد حرکتی، اساس مدل توسعه بلندمدت بسکتبال‌یست‌های کانادا در فرایند ورزشی است. مورنو^۳ و همکاران (۲۰۱۶) نشان داد که کیفیت خدمات، ارزش درک شده و رضایت بر اهداف آتی از پیگیری هواداران بسکتبال نقش معنی داری دارند. زیوو و همکاران (۲۰۱۵) گزارش کردند که شاخص‌های فنی از شاخص‌های رهبردی وزن بیشتری در ارزیابی عملکرد مربیان بسکتبال دارند. اركوليج و استرامبليج^۴ (۲۰۱۵) دریافتند که عوامل فنی و مسابقه‌ای به میزان قابل توجهی بر سطوح موفقیت مختلف بسکتبال رقابتی اثرگذار

1. Shuv-Ami, Papsolomou, & Vrontis
2. Whitaker
3. Moreno, Prado-Gascó, Hervás, Núñez-Pomar, & Sanz
4. Orchilage & Storm Blich

هستند. منگون و وینگری^۱ (۲۰۱۲) گزارش کرد که بین تقاضاهای مخاطبان تلویزیونی و تماشاگران ورزشگاه در بسکتبال تفاوت معنی داری وجود دارد. لیت و سامپایو^۲ (۲۰۱۲) دریافتند که فرایند کشف تا تثبیت استعداد در بسکتبال برای بخش پسران و دختران دارای برخی تفاوت‌های اساسی است. در تحلیل سوات بسکتبال شهر واگا و آگا^۳ استرالیا (۲۰۱۲) شور و اشتیاق خانواده‌ها، کمبود نیروهای داوطلب، رشد سریع مشارکت به ویژه در زنان و جوانان و عدم توسعه مربیگری و کیفیت آن را به ترتیب به عنوان مهمترین نقطه قوت، ضعف، فرصت و تهدید بسکتبال این شهر مشخص شدند. هولیان^۴ و همکاران (۲۰۱۰) انتقال سیاست و یادگیری از کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی را مهم‌ترین اقدام توسعه بسکتبال نخبگان در چین توصیف کردند. میلیگان^۵ (۲۰۱۰) گزارش کرد که ادغام سیاست‌های ورزش، توسعه و سرمایه داری سه عاملی هستند که تعیین کننده وضعیت بسکتبال در سطح بین المللی خواهند بود. فدراسیون بسکتبال نيوزیلند (۲۰۰۶)، رنکینگ بین‌المللی را به عنوان مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف در زمینه کنترل مسابقات و ارائه تسهیلات را به عنوان مهم‌ترین نقاط ضعف، حضور در کنفدراسیون بسکتبال اقیانوسیه را به عنوان مهم‌ترین فرصت‌ها و ظرفیت آینده کنفدراسیون بسکتبال اقیانوسیه را به عنوان مهم‌ترین تهدید برای بسکتبال این کشور شناسایی کرد.

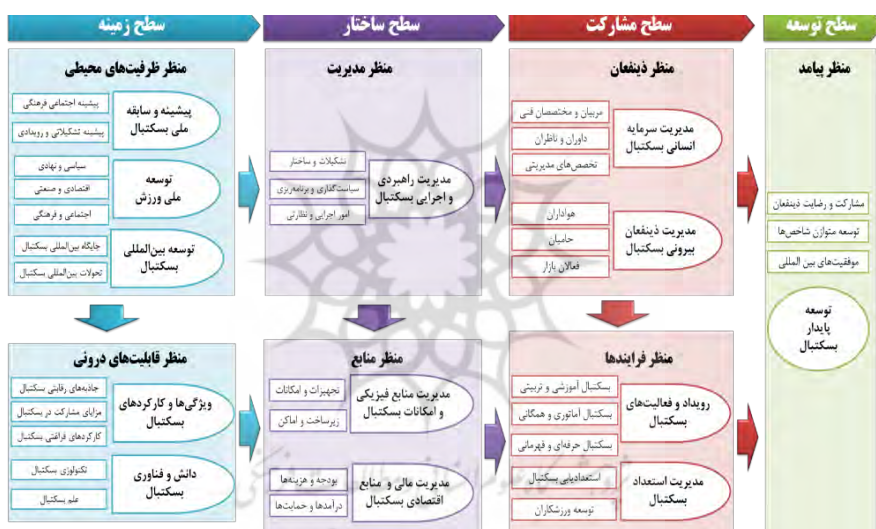
برخی تحقیقات خارجی نیز کلیات توسعه ورزش رقابتی را بررسی کرده‌اند که در توسعه بسکتبال می‌توان از آن‌ها بهره گرفت. دی بوسچر^۶ و همکاران (۲۰۰۹) در ارزیابی موفقیت ورزشی ۹ رکن اصلی را معرفی کرده است: سیستم مالی، استعدادیابی، مربیگری و سایر. فورد^۷ و همکاران (۲۰۱۱) در تدوین مدل توسعه بلندمدت ورزشکاران ۸ محور اصلی از شروع فعال تا فعالیت مادام‌العمر را گزارش کرده‌اند.

امروزه توسعه رشته‌های ورزشی نیازمند رویکرد نظام مند می‌باشد و تحقیقات پیشین تاکنون به بررسی جامع ابعاد سیستم توسعه بسکتبال پرداخته‌اند- هر چند مدل‌هایی مانند رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۷) و مهرابی و همکاران (۱۳۹۷) برای سایر رشته‌های ورزشی بکار رفته‌اند. از این رو، هدف از این پژوهش طراحی و ارائه چارچوبی برای تحلیل سیستم توسعه بسکتبال در کشور بود. توسعه بسکتبال نیازمند یک سیستم مدیریت کارآمد است که مقدمه و پایه مدیریت نیز داشتن اطلاعات برخاسته از پایش زمینه‌ای از طریق پژوهش‌های تخصصی است. نظر به نیاز ارائه چارچوب علمی در زمینه مدیریت و توسعه بسکتبال در کشور، این پژوهش درصدد است تا به طراحی و تبیین الگوی توسعه بسکتبال در کشور بپردازد. مدل‌های قبلی عمدتاً بسکتبال را به عنوان مقوله جزئی از ورزش و ورزش رقابتی بررسی کرده‌اند و یا به متغیرهای محدودی از کلیات سیستم بسکتبال اشاره کرده‌اند. در تحقیقات خارجی نیز مدل مدیریت استعداد در زمره مهم‌ترین مدل‌های ارائه شده در این زمینه است. هر چند مدل‌های ارائه شده در کشورهای مختلف می‌تواند تجربیات مناسبی را در اختیار قرار دهند، اما در نهایت در هر سطح و گستره‌ای نیاز به یک الگوی تخصصی و بومی وجود

1. Mongeon, & Winfree
2. Leite & Sampaio
3. Wagga Wagga
4. Houlihan
5. Millington
6. De Bosscher
7. Ford

دارد. ورزش بسکتبال جزو مهم‌ترین رشته‌های ورزشی رقابتی است که تاکنون توسعه آن در کشور از منظر علمی و اجرایی چندان مورد توجه نبوده است. از این رو، در این پژوهش با رویکرد اکتشافی به شناسایی یک چارچوب تخصصی اقدام شد.

از طرفی دیگر، مبانی اصلی دانش در هر حوزه‌ای بر پایه مدل‌های شناسایی شده مناسب و نه یافته‌های جزئی و پراکنده قرار دارد و داده‌ها در قالب مدل می‌توانند کشف، تبیین و تفسیر شوند. بنابراین مدل‌سازی ابعاد سیستم توسعه بسکتبال نمی‌تواند روابط بین این عوامل را به‌طور کامل توضیح دهد، اما درک مکانیسم‌های اساسی آن را آسان‌تر می‌کند. فقدان مدل‌های قابل اتکا و دارای مصادق عینی در توسعه بسکتبال محقق را برآن داشت تا با اتکا بر نظرات کارشناسان مجرب، مدل ساختاری توسعه بسکتبال را ارائه بدهد. هدف این است که مدل ارائه شده بتواند به خوبی ظرفیت ابعاد مختلف اثرگذار بر توسعه ورزش پایدار بسکتبال را نشان دهد و در حد خود قادر به تبیین کارکرد ساخت‌های اساسی آن باشد.

شکل ۱. مدل مفهومی منظرها و سطوح توسعه بسکتبال

این مدل مفهومی برگرفته از بخش کیفی پژوهش و شامل ابعاد تحلیل در چهار سطح زمینه‌ای، ساختار، مشارکت و توسعه (کدهای سطح پنج) است. سطح زمینه شامل دو منظر ظرفیت‌ها (تحولات و توسعه بین‌المللی، پیشینه و سابقه ملی و توسعه ملی ورزش) و قابلیت‌ها (ویژگی‌ها و قابلیت‌های علمی و فناوری) تعیین گردید. سطح ساختار شامل دو منظر مدیریت (مدیریت راهبردی و اجرایی) و منابع (منابع فیزیکی و امکانات، مدیریت مالی و منابع اقتصادی) بود. سطح مشارکت شامل دو منظر ذینفعان (مدیریت منابع انسانی متخصص و مدیریت ذینفعان بیرونی) و فرایندها (رویداد و مشارکت، مدیریت استعداد و ورزشکاران)، و سطح توسعه نیز شامل منظر پیامد (توسعه پایدار بسکتبال) در نظر گرفته شد.

روش شناسایی پژوهش

این تحقیق از نظر نوع توصیفی همبستگی، از نظر هدف کاربردی و از نظر روش جمع‌آوری داده‌ها، میدانی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران، کارشناسان و مربیان آگاه به توسعه

بسکتبال در کشور بود. برای تخمین نمونه، همه سیستم بسکتبال در کشور به مثابه یک نظام جامع توصیف شد و سپس نمونه آماری به تعداد قابل کفایت برای مدلسازی معادلات ساختاری در نرم افزار پی ال اس بر مبنای ۱۰ تا ۲۰ برابر سوالات مربوط به متغیر دارای بیشترین تعداد سوال (داوری و رضازاده، ۱۳۹۵) تعیین گردید. براین اساس، متغیر مدیریت راهبردی با ۲۲ سوال دارای بیشترین تعداد بود که ۱۰ برابر آن در نظر گرفته شد ($22 * 10 = 220$). جهت اطمینان از نمونه ۲۲۰ نفری، پرسشنامه در بین ۲۳۰ نفر توزیع گردید (بیشتر به صورت نسخه الکترونیک). نمونه‌گیری با روش نظری (قضای) انجام شد. در بین ۲۱۹ پرسشنامه دریافتی، ۲۱۴ مورد به صورت مناسب پاسخ داده شده بود. نمونه آماری شامل ۵۳ زن و ۱۶۱ مرد بود. وضعیت تحصیلات آن‌ها به صورت ۱۴ نفر فوق دیپلم، ۷۶ نفر لیسانس، ۸۹ نفر فوق لیسانس و ۳۵ نفر دکتری بود. میانگین سنی نمونه ۳۸/۵۷ سال و میانگین سابقه شغلی آن‌ها ۱۵/۲۳ سال بود.

ابزار پژوهش پرسشنامه مستخرج از بخش کیفی پژوهش (محقق ساخته) با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت بود. روایی ابزار پژوهش در سه بخش روایی محتوایی (۱۰ نفر = نظر متخصصان)، پایایی ($0/89 =$ ضریب آلفای کرونباخ) و روایی سازه (برازش مطلوب مدلسازی) تایید گردید. ابزار پژوهش پرسشنامه مستخرج از بخش کیفی پژوهش (محقق ساخته) با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت بود (۹۶ سوال). روایی محتوایی پرسشنامه‌ها توسط ۶ تن از اساتید مدیریت ورزشی و ۵ تن از مدیران حوزه بسکتبال ارزیابی شد. سپس پایایی و روایی سازه به صورت مراحل گزارش شده در قسمت یافته‌ها با استفاده از نرم افزار اسمارت پی ال اس^۱ تایید گردید. جهت تحلیل یافته‌ها از روش مدلسازی معادلات ساختاری در دو بخش تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول و دوم سازه متغیرها و تحلیل مسیر بین آن‌ها استفاده شد. به جهت غیرطبیعی بودن توزیع اکثر متغیرهای پژوهش (نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و آزمون چولگی) و نیاز به آزمون فرضیات میانجی، از نرم افزار اسمارت پی ال اس استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته پژوهش شامل تحلیل داده‌ها در نرم افزار pls بود.

روایی مدل اندازه‌گیری: جهت سنجش برازش مدل اندازه‌گیری، از پایایی شاخص، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده گردید. پایایی شاخص برای سنجش پایایی درونی، شامل سه معیار ضرایب بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی است. روایی همگرا میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را نشان می‌دهد و روایی واگرا نیز میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌هاست. بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه، محاسبه و مقدار مناسب آن برابر و یا بیشتر از ۰/۴ می‌باشد. بارهای عاملی همه سنجها در سازه مربوط به خود بالاتر از ۰/۴ بود. در ادامه، تجزیه و تحلیل پژوهش بر اساس سؤال‌های تایید شده صورت گرفت. روایی همگرا با استفاده از معیار متوسط واریانس استخراج شده (AVE) ارزیابی می‌شود که میزان مطلوب آن مساوی و بالاتر از ۰/۵ است. نتایج خروجی از مدل برای AVE، نمایانگر مناسب بودن معیار روایی همگرا (AVE) می‌باشد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۵). جهت بررسی روایی واگرای مدل اندازه‌گیری، از دو ماتریس روایی

1. Smart PLS
2. Average Variance Extracted

همبستگی متغیر لاتنت^۱ و معیار فرونل و لاکر^۲ استفاده شد. بر اساس این معیار، روایی واگرایی قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در مدل، نسبت به سازه‌های دیگر تعامل بیشتری با شاخص‌هایش دارد؛ یعنی روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبولی است که میزان AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد. در این پژوهش مشخص می‌شود که همبستگی هر سازه با خودش بیشتر از همبستگی آن سازه با سایر سازه‌هاست. در نتیجه روایی واگرایی مدل، مورد تایید قرار می‌گیرد. پایایی ترکیبی (CR)^۳ برتری‌هایی نسبت به روش سنتی محاسبه آن به وسیله آلفای کرونباخ را به همراه دارد. پایایی سازه‌ها نه به صورت مطلق، بلکه با توجه به همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر و بار عاملی محاسبه می‌گردد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۵). تمامی متغیرها دارای مقدار آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰ و پایایی ترکیبی بالای ۰/۸۰ بودند که نشان‌دهنده این است که مدل دارای پایایی (چه از نظر آلفای کرونباخ و چه از لحاظ پایایی ترکیبی) مناسبی است.

برازش مدل ساختاری: با استفاده از معیارهای ضریب معنادار (T-values)، ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)، برازش مدل ساختاری مورد ارزیابی قرار گرفت. در ابتدا جهت بررسی رابطه بین سازه‌ها در مدل از T-values استفاده شد- اگر مقدار آن از ۱/۹۶ بیشتر باشد، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و تایید فرضیه‌ها در سطح اطمینان ۹۵٪ است. بیشتر مسیرهای روابط بین مؤلفه‌های پژوهش و همچنین گویه‌ها با هریک از عامل‌های خود بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و معنی‌دار بودند که حاکی از پیش‌بینی صحیح روابط مدل پژوهشی است. R^2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مقدار R^2 تنها برای سازه‌های درون‌زای (وابسته) مدل، محاسبه می‌گردد و در مورد سازه‌های برون‌زا، مقدار این معیار صفر است. میزان R^2 از صفر تا یک متغیر است و نشان‌دهنده برازش مدل ساختاری در سه سطح ضعیف (۰/۱۹)، متوسط (۰/۳۳) و قوی (۰/۶۷) است. در این پژوهش میزان R^2 تمامی متغیرهای پژوهش بسیار بالاتر از ۰/۳۳ و در محدوده ۰/۶۷ یا بزرگ‌تر از آن بود و این بدین معنی است که مدل ساختاری پژوهش دارای برازش قوی است. معیار Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. مدل‌هایی که دارای برازش بخش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را داشته باشند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۵). در صورتی که مقدار در مورد یک سازه درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی در قبال شاخص‌های آن سازه دارد. در صورتی که مقدار Q^2 در مورد یک سازه درون‌زا، صفر یا کمتر از صفر باشد، نشان آن دارد که روابط بین سازه‌های دیگر مدل و آن سازه درون‌زا به خوبی تبیین نشده است. در نتیجه مدل نیاز به اصلاح دارد. در کل این معیار نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی مدل بر اساس سه شدت ضعیف، متوسط و قوی است. براساس خروجی نرم افزار در این پژوهش قدرت پیش‌بینی اکثر سازه‌ها به غیر از ۸ مورد دارای شدت بزرگ‌تر از ۰/۳۵ است.

1. Latent variable correlation
2. Fronleichram & Loker
3. Composite Reliability

جدول ۱. بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش

Q ²	R Square	آکروباغ تربیتی	AVE	ابعاد	Q ²	R Square	آکروباغ تربیتی	AVE	ابعاد
۰/۱۸۸	۰/۵۵۵	۰/۸۷۵	۰/۵۹۲	رویداد و مشارکت در بسکتبال	۰/۲۷۹	۰/۷۷۳	۰/۸۴۶	۰/۵۸۵	استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
- برون- زا	- برون- زا	۰/۸۸۵	۰/۶۰۶	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال	۰/۳۵۳	۰/۶۷۵	۰/۸۴۴	۰/۵۷۷	افزایش ورزشکاران
۰/۳۳۰	۰/۸۳۵	۰/۹۳۹	۰/۶۸۷	زیرساخت و اماکن	۰/۳۸۴	۰/۸۳۱	۰/۸۵۱	۰/۵۴۰	امور اجرایی و نظارتی بسکتبال
۰/۳۵۶	۰/۷۶۶	۰/۷۷۶	۰/۵۳۹	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	۰/۳۸۹	۰/۸۹۰	۰/۹۲۶	۰/۳۹۱	آماتوری و همگانی بسکتبال
۰/۲۰۸	۰/۵۰۹	۰/۸۶۰	۰/۶۷۳	فعالان بازار	۰/۳۲۱	۰/۷۲۱	۰/۸۸۹	۰/۶۶۸	آموزشی و تربیتی بسکتبال
۰/۴۹۴	۰/۸۴۹	۰/۹۵۰	۰/۵۸۹	فناوری در بسکتبال	۰/۳۱۷	۰/۷۵۶	۰/۷۸۸	۰/۵۵۳	حرفه‌ای و قهرمانی
۰/۳۷۸	۰/۹۱۴	۰/۸۴۷	۰/۵۸۰	مدیریت استعداد مدیریت	۰/۳۶۷	۰/۷۹۴	۰/۸۷۷	۰/۷۰۵	بودجه و هزینه‌ها
۰/۲۰۶	۰/۷۱۹	۰/۸۳۱	۰/۶۵۱	ذینفعان بیرونی	۰/۱۱۸	۰/۳۸۲	۰/۸۳۶	۰/۷۲۲	تجهیزات و امکانات
۰/۲۱۷	۰/۶۹۰	۰/۹۲۶	۰/۵۱۷	راهبردی و اجرایی	۰/۲۹۰	۰/۶۴۸	۰/۸۳۱	۰/۵۵۴	تحولات و توسعه بین‌المللی
۰/۰۸۹	۰/۲۲۴	۰/۸۶۸	۰/۷۰۲	مدیریت مالی و منابع اقتصادی	۰/۳۷۰	۰/۶۷۶	۰/۸۱۰	۰/۵۱۹	تخصص‌های مدیریتی و اجرایی
۰/۳۳۶	۰/۷۵۵	۰/۹۴۳	۰/۵۲۰	مدیریت منابع انسانی متخصص	۰/۲۰۰	۰/۴۳۳	۰/۸۹۱	۰/۶۲۱	تشکیلات و ساختار
۰/۴۳۲	۰/۸۹۲	۰/۸۹۱	۰/۶۳۱	مربیان و متخصصان فنی	۰/۴۴۴	۰/۸۳۵	۰/۸۲۳	۰/۵۳۹	توسعه متوازن شاخص‌ها و بخش‌ها
۰/۴۳۷	۰/۷۷۸	۰/۸۷۱	۰/۶۷۲	مزایای مشارکت در بسکتبال	۰/۳۹۲	۰/۸۳۴	۰/۷۸۹	۰/۵۵۹	توسعه ملی ورزش

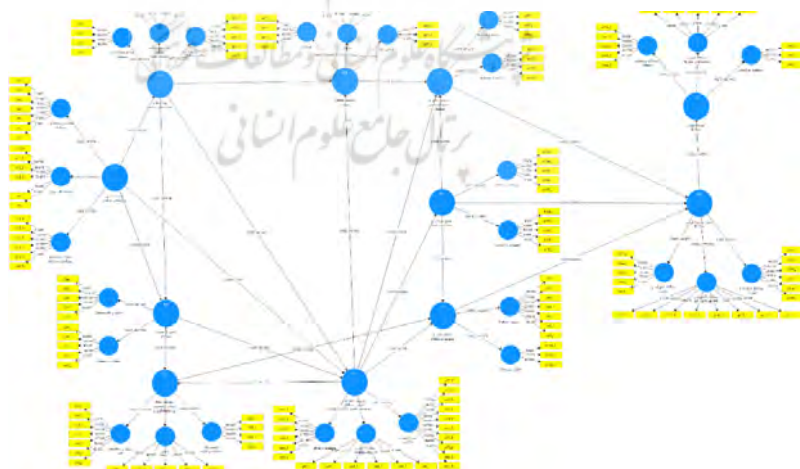
۰/۱۷۷	۰/۴۴۰	۰/۸۱۳	۰/۵۸۹	مشارکت و رضایت ذینفعان	۰/۰۹۷	۰/۲۸۷	۰/۸۳۶	۰/۶۲۹	توسعه پایدار بسکتبال
۰/۱۳۶	۰/۶۲۸	۰/۸۵۹	۰/۵۷۳	منابع فیزیکی و امکانات	۰/۴۱۱	۰/۷۹۰	۰/۸۳۲	۰/۵۵۷	جاذبه‌های رقابتی بسکتبال
۰/۵۲۰	۰/۷۶۲	۰/۹۰۴	۰/۵۶۰	موفقیّت بین‌المللی	۰/۲۴۲	۰/۵۹۹	۰/۸۷۳	۰/۶۹۶	حامیان
۰/۴۱۶	۰/۷۵۲	۰/۸۵۵	۰/۶۲۴	هواداران	۰/۳۸۹	۰/۷۷۳	۰/۸۷۶	۰/۵۰۳	دانش و علم بسکتبال
۰/۲۸۴	۰/۶۷۰	۰/۹۲۴	۰/۶۳۸	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال	۰/۲۵۱	۰/۵۷۷	۰/۹۵۰	۰/۵۷۹	دانش و فناوری بسکتبال
۰/۲۴۵	۰/۶۸۵	۰/۸۲۳	۰/۵۴۶	پیشینه و سابقه ملی بسکتبال	۰/۵۴۸	۰/۸۶۴	۰/۹۱۰	۰/۵۱۳	داوران
۰/۴۴۴	۰/۷۹۵	۰/۸۹۵	۰/۵۷۳	کارکردهای زیستی و فراغتی	۰/۴۴۷	۰/۸۵۵	۰/۸۲۲	۰/۵۳۶	درآمد و حمایت‌ها

محاسبه برازش کلی مدل: $GOF = \sqrt{\text{communalities} \times \bar{R}} = \sqrt{0/595 \times 0/697} = 0/64$

704 برازش کلی قوی با توجه به آن که معیار نامبرده برابر ۰/۷۰۴ (بالاتر از ۰/۳۳۶) می‌باشد، بنابراین برازش کلی مدل در حد «بسیار قوی» مورد تایید قرار می‌گیرد.

مدل پژوهش

خروجی نرم افزار برای آزمون مدل مفهومی در محیط اسمارت پی‌ال‌اس به صورت شکل ۲ و جدول ۲ می‌باشد.

شکل ۲. مدل آزمون شده در نرم‌افزار اسمارت پی‌ال‌اس

جدول ۲. نتایج فرضیه اصلی آزمون مدل نهایی پژوهش

بخش تحلیل عاملی متغیرها به ابعاد و سوالات زیرمجموعه آن‌ها در مدل

فرضیه	سطح معنی‌داری	ضریب مسیر	ضریب مسیر	ابعاد	متغیر
تایید	۰/۰۰۱	۵۴/۳۴۰	۰/۸۸۲	مزایای مشارکت در بسکتبال	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶۶/۸۳۰	۰/۸۸۹	جاذبه‌های رقابتی بسکتبال	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶۳/۲۳۲	۰/۸۹۲	کارکردهای زیستی و فراغتی بسکتبال	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۲۸/۱۶۱	۰/۸۲۱	افزایش ورزشکاران	استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
تایید	۰/۰۰۱	۱۴۶/۴۶۰	۰/۹۵۶	مدیریت استعداد	استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
تایید	۰/۰۰۱	۳۸/۸۲۴	۰/۸۲۸	پیشینه و سابقه ملی بسکتبال	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۳۷/۷۲۵	۰/۸۰۵	تحولات و توسعه بین‌المللی بسکتبال	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۰۰/۶۱۷	۰/۹۱۳	توسعه ملی ورزش	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶۰/۱۹۹	۰/۸۷۹	دانش و علم بسکتبال	دانش و فناوری بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۹۵/۵۵۹	۰/۹۲۱	فناوری در بسکتبال	دانش و فناوری بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۳۷/۵۶۸	۰/۹۴۴	بسکتبال آماتوری و همگانی	رویداد و مشارکت در بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۴۴/۹۶۷	۰/۸۴۹	بسکتبال آموزشی و تربیتی	رویداد و مشارکت در بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۵۵/۸۴۴	۰/۸۶۹	بسکتبال حرفه‌ای و قهرمانی	رویداد و مشارکت در بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۲۳/۵۲۹	۰/۷۷۴	حامیان	مدیریت ذینفعان بیرونی
تایید	۰/۰۰۱	۲۲/۱۸۱	۰/۷۱۳	فعالان بازار	مدیریت ذینفعان بیرونی
تایید	۰/۰۰۱	۴۳/۹۴۳	۰/۸۶۷	هواداران	مدیریت ذینفعان بیرونی
تایید	۰/۰۰۱	۸۲/۲۱۴	۰/۹۱۱	امور اجرایی و نظارتی	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۳/۸۷۳	۰/۶۵۸	تشکیلات و ساختار	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۵۳/۶۰۴	۰/۸۷۵	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶۵/۵۱۸	۰/۸۹۱	بودجه و هزینه‌ها	مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۲۱/۶۵۱	۰/۹۲۵	درآمد و حمایت‌ها	مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۳۶/۳۷۰	۰/۸۲۲	تخصص‌های مدیریتی و اجرایی	مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۱۵/۸۷۹	۰/۹۲۹	داوران	مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۱۹/۷۲۰	۰/۹۴۴	مربیان و متخصصان فنی	مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۱/۵۶۱	۰/۶۱۸	تجهیزات و امکانات	منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۴۲/۸۹۴	۰/۹۱۴	زیرساخت و اماکن	منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۸۱/۸۱۲	۰/۹۱۴	توسعه متوازن شاخص‌ها و بخش‌ها	توسعه پایدار بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۶/۶۷۳	۰/۶۶۳	مشارکت و رضایت ذینفعان	توسعه پایدار بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶۶/۷۴۵	۰/۸۷۳	موفقیت بین‌المللی	توسعه پایدار بسکتبال

بخش تحلیل مسیر روابط متغیرهای اصلی در مدل

نتیجه	معنی‌داری	تی ویلو	ضریب مسیر	روابط هریک از عامل‌های اصلی با یکدیگر
تایید	۰/۰۰۱	۶/۱۱۹	۰/۲۸۱	دانش و فناوری بسکتبال -> مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال

تایید	۰/۰۰۱	۱۲/۰۱۵	۰/۵۲۳	دانش و فناوری بسکتبال -> مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۰/۷۲۶	۰/۵۳۶	رویداد و مشارکت در بسکتبال -> توسعه پایدار بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۵/۸۲۶	۰/۳۸۵	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال -> دانش و فناوری بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۴۴/۹۴۰	۰/۸۱۹	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال -> ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال
تایید	۰/۰۰۲	۳/۱۹۲	۰/۲۸۱	مدیریت ذینفعان بیرونی -> مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۵/۱۹۴	۰/۲۵۳	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال -> استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
تایید	۰/۰۰۱	۱۳/۷۸۳	۰/۷۴۳	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال -> مدیریت ذینفعان بیرونی
تایید	۰/۰۰۱	۵/۶۵۱	-۰/۵۸۵	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال -> مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۹/۱۷۷	۰/۴۱۱	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال -> مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۲۵/۸۴۸	۰/۷۹۲	مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال -> منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۸/۳۱۸	۰/۶۹۸	مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال -> رویداد و مشارکت در بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۱۱/۸۰۳	۰/۵۸۲	مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال -> استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
تایید	۰/۰۴۲	۲/۱۱۷	۰/۱۰۲	منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال -> استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران
تایید	۰/۰۰۱	۸/۰۲۹	۰/۶۶۵	منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال -> مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۶/۴۱۹	۰/۴۱۱	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال -> دانش و فناوری بسکتبال
تایید	۰/۰۰۱	۲/۱۷۱	۰/۱۲۶	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال -> مدیریت ذینفعان بیرونی
تایید	۰/۰۲۶	۹/۲۲۶	۰/۵۲۶	ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال -> مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال
رد	۰/۸۱۰	۰/۲۵۰	-۰/۰۱۴	استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران -> رویداد و مشارکت در بسکتبال
رد	۰/۱۰۷	۱/۵۷۶	۰/۱۰۹	زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال -> مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال
رد	۰/۰۷۰	۱/۷۷۲	۰/۱۱۳	منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال -> رویداد و مشارکت در بسکتبال

با توجه به نتایج جدول ۲ و شکل ۲ به جز سه اثر استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران بر رویداد و مشارکت در بسکتبال، زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال بر مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال و اثر منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال بر رویداد و مشارکت در بسکتبال که مورد تایید قرار نگرفت ($P > 0/05$) تمامی ضرایب معنی‌داری t از $1/96$ بزرگ‌تر هستند که این امر معنی‌دار بودن تمامی سؤالات و روابط میان متغیرها را در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌سازد. بنابراین سایر فرضیات پژوهش مورد قبول واقع گردید. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که ابعاد مدیریت استعداد ($0/956$) و افزایش ورزشکاران ($0/821$)، به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران بودند. همچنین توسعه متوازن شاخص‌ها و بخش‌ها ($0/914$)، موفقیت

بین‌المللی (۰/۸۷۳) و مشارکت و رضایت ذینفعان (۰/۶۶۳) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه توسعه پایدار بسکتبال بودند. فناوری در بسکتبال (۰/۹۲۱) و دانش و علم بسکتبال (۰/۸۷۹) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده دانش و فناوری بسکتبال بودند. بسکتبال آماتوری و همگانی (۰/۹۴۴)، بسکتبال حرفه‌ای و قهرمانی (۰/۸۶۹) و بسکتبال آموزشی و تربیتی (۰/۸۴۹) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه رویداد و مشارکت در بسکتبال بودند. توسعه ملی ورزش (۰/۹۱۳)، پیشینه و سابقه ملی بسکتبال (۰/۸۲۸) و تحولات و توسعه بین‌المللی بسکتبال (۰/۸۰۵) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال بودند. هواداران (۰/۸۶۷)، حامیان (۰/۷۷۴) و فعالان بازار (۰/۷۱۳) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت ذینفعان بیرونی بودند. امور اجرایی و نظارت (۰/۹۱۱)، سیاسی‌گذاری و برنامه ریزی (۰/۸۷۵) و تشکیلات و ساختار (۰/۶۵۸) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال بودند. درآمد و حمایت‌ها (۰/۹۲۵) و بودجه و هزینه‌ها (۰/۸۹۱) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال بودند. مربیان و متخصصان فنی (۰/۹۴۴)، داوران (۰/۹۲۹) و تخصص‌های مدیریتی و اجرایی (۰/۸۲۲) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت منابع انسانی و متخصص بسکتبال بودند. زیرساخت و اماکن (۰/۹۱۴)، و تجهیزات و امکانات (۰/۶۱۸) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال بودند. کارکردهای زیستی و فراغتی بسکتبال (۰/۸۹۲)، جاذبه‌های رقابتی بسکتبال (۰/۸۱۹) و مزایای مشارکت در بسکتبال (۰/۸۸۲) به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال بودند.

بر اساس تحلیل مسیر مشخص شد که دانش و فناوری بسکتبال بر مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد (۰/۲۸). همچنین متغیر رویداد و مشارکت در بسکتبال بر توسعه پایدار بسکتبال به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد (۰/۵۳). متغیر زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال بر توسعه ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال (۰/۸۱)، دانش و فناوری بسکتبال (۰/۳۸) به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد. متغیر ذینفعان بیرونی بر مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد (۰/۲۸). متغیر مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال بر استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران (۰/۲۵)، منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال (۰/۷۹)، مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال (۰/۶۶) و مدیریت ذینفعان (۰/۷۴) به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد. متغیر مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال بر رویداد و مشارکت در بسکتبال به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد (۰/۶۹). متغیر مدیریت منابع انسانی متخصص بسکتبال بر استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد (۰/۵۸). متغیر ویژگی و قابلیت‌های بسکتبال بر مدیریت ذینفعان (۰/۱۲) و مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال (۰/۵۲) به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد و تغییرات آن را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحلیل عاملی نشان داد که سطح زمینه‌ای به عنوان سطح اول از تعامل و برآیند دو منظر ظرفیت‌های محیطی و قابلیت‌های درونی بر سطوح دیگر اثر گذار خواهد بود. منظر ظرفیت‌های محیطی شامل ابعاد تحولات و توسعه بین‌المللی، پیشینه و سابقه ملی، توسعه ملی ورزش می‌باشد.

منظر قابلیت‌ها نیز شامل ویژگی‌ها و قابلیت‌ها و دانش و فناوری تعیین گردید. توسعه ملی ورزش، پیشینه و سابقه ملی بسکتبال و تحولات و توسعه بین‌المللی بسکتبال به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال بودند. فناوری در بسکتبال و دانش و علم بسکتبال به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده دانش و فناوری بسکتبال بودند. کارکردهای زیستی و فراغتی بسکتبال، جاذبه‌های رقابتی بسکتبال و مزایای مشارکت در بسکتبال به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه ویژگی‌ها و قابلیت‌های بسکتبال بودند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که تعامل و همگرایی بین این دو منظر در توسعه بسکتبال بسیار تعیین‌کننده است. نکته کلیدی این بخش آن است که در تحقیقات قبلی توسعه رشته‌های ورزشی و ویژگی‌های خود رشته کمتر مدنظر قرار نگرفته بود که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. ارکولج و استرامبلیج (۲۰۱۵) در بررسی سطوح موفقیت مختلف بسکتبال رقابتی گزارش کرد که عوامل فنی و مسابقه‌ای به میزان قابل توجهی اثرگذار هستند و این بخشی از ماهیت بسکتبال است. در تبیین بیشتر می‌توان گفت که ادراک زمینه محیطی و مداخلات آن معمولاً در قالب فرایندهای پنهان انجام می‌شوند و محیط، زمینه‌ساز سایر متغیرها محسوب می‌شود و اثر قابل توجه‌ای بر همه متغیرها دارد (صفری، ۱۳۹۰). به طور کلی، محیط و زمینه برای ورزش بسکتبال به مثابه بستری است که تمام فرایندهای توسعه در آن جریان می‌یابد (سهیلی، ۱۳۹۶). در واقع، مطابق نظریه‌های نوین توسعه که به مقوله اکوسیستم توجه دارند، اکوسیستم بسکتبال که حاصل پیوند عناصر محیطی آن است زنجیره‌ای از عوامل مختلف را شکل می‌دهد که جریان کلی توسعه و دستاوردهای آن را تعیین می‌کند. علاوه بر این، یکی از بیشترین تغییرات در جهت‌گیری‌های سیستم ورزش بسکتبال می‌تواند حاصل نحوه تعامل بسکتبال کشور با محیط بین‌المللی باشد. نکته مهم در بحث زمینه این است که بسیاری از عوامل محیطی خارج از کنترل مدیریت ورزش می‌باشد. بنابراین مدیریت بسکتبال باید به مسیرهای تعامل با محیط خود توجه و برنامه‌ریزی داشته باشد.

سطح ساختار نیز از تعامل و برآیند دو منظر مدیریت و منابع بر دو سطح مشارکت و توسعه اثرگذار خواهد بود. منظر مدیریت شامل مدیریت راهبردی و اجرایی و منظر منابع شامل منابع فیزیکی و امکانات، مدیریت مالی و منابع اقتصادی بود. امور اجرایی و نظارت، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و تشکیلات و ساختار به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال بودند. درآمد و حمایت‌ها و بودجه و هزینه‌ها به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه مدیریت مالی و منابع اقتصادی بسکتبال بودند. زیرساخت و اماکن و تجهیزات و امکانات به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین‌کننده سازه منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال بودند. مدیریت و منابع دو عامل پیشبرنده توسعه محسوب شوند. در همین راستا منابع ابزار مدیریت برای فعالیت هستند و حتی برخی محققان توسعه منابع را به مثابه اصل توسعه-یافتگی تفسیر می‌کنند (ملایی، ۱۳۹۳). به لحاظ اصول توسعه، مدیریت متغیر مداخله‌گر اصلی نسبت به سایر عوامل محسوب می‌شود. منابع در واقع ابزار دست مدیریت محسوب می‌شوند. بنابراین اثر آن به طور مستقیم بر منابع و امکانات قابل اعمال است (منافی، ۱۳۹۴). در این زمینه دو رویکرد وجود دارد. برخی از محققان معتقدند توسعه مشارکت در ورزش اصولاً به وجود منابع وابسته مستقیمی نیست، بلکه تحت تأثیر عوامل دیگری هم قرار دارد. از طرف دیگر، اغلب محققان بر این عقیده هستند که توسعه مشارکت به وجود امکانات و اماکن لازم بستگی دارد و باید انواع مختلف امکانات ورزشی برای آن‌ها فراهم شود (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). سطح ساختار نقش محیط

در توسعه دارد؛ به طوری که براساس سطح زمینه‌ای سطح مشارکت را گسترش می‌دهد تا مظاهر توسعه ارتقا یابند و به پایداری برسند. از این رو، سطح کارآمدسازی ساختار می‌تواند به جهش در توسعه بسکتبال کشور منجر شود.

سطح مشارکت نیز از تعامل و برآیند دو منظر ذینفعان و فرایندها بر سطح توسعه اثر گذار خواهد بود. منظر ذینفعان شامل دو بخش مدیریت منابع انسانی متخصص و مدیریت ذینفعان بیرونی تعیین گردید. منظر فرایندها نیز شامل رویداد و مشارکت و مدیریت استعداد و ورزشکاران است. رویداد و مشارکت شامل بسکتبال آموزشی و تربیتی، بسکتبال آماتوری و همگانی و بسکتبال حرفه‌ای و قهرمانی تعیین گردید. ابعاد؛ مدیریت استعداد و افزایش ورزشکاران، به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین کننده سازه استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران بودند. بسکتبال آماتوری و همگانی، بسکتبال حرفه‌ای و قهرمانی و بسکتبال آموزشی و تربیتی به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین کننده سازه رویداد و مشارکت در بسکتبال بودند. هواداران، حامیان و فعالان بازار به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین کننده سازه مدیریت منابع انسانی و متخصص بسکتبال بودند. این نتایج با برخی تحقیقات قبلی همسویی دارد. مظفری (۱۳۹۳) فرایندهای ورزش قهرمانی را شامل مشابه با ابعاد شناسایی شده این بخش گزارش کرده است. فاتحی و همکاران (۱۳۹۶) در رتبه‌بندی تیم‌های لیگ برتر بسکتبال ایران به شاخص‌های بخش قهرمانی و حرفه‌ای تاکید کرده اند. هدف اصلی ورزش در سطح مشارکت تحقق می‌یابد. مشارکت نیز توسط نقش‌های دیگر و ذینفع در چارچوب فعالیت‌ها و فرایندهای ورزشی موجود شکل می‌گیرد. هر چند در گذشته عمدتاً ورزشکاران، مربیان و هواداران بازیگران اصلی ورزش رقابتی محسوب می‌شدند. اما اکنون با رشد علمی، رسانه‌ای و تجاری ورزش اثرگذاری متخصصان، فعالان رسانه و حامیان مالی و کسب و کارها بسیار تعیین کننده شده است. صفرزاده (۱۳۹۲)، دانش پور (۱۳۹۳) و آقا سید عزیزاله (۱۳۹۷) گزارش کردند که ظرفیت هواداری در بسکتبال تحت تاثیری عوامل مختلف در نوسان است. منگون و وینفوری (۲۰۱۲) دریافتند که بین تقاضاهای مخاطبان تلویزیونی و تماشاگران ورزشگاه در بسکتبال تفاوت معنی‌داری وجود دارد. رضایی (۱۳۹۷) برنده‌سازی لیگ بسکتبال کشور را وابسته به ماهیت بسکتبال و ورزش، عوامل خارجی، مشتریان، ارتباطات و بازاریابی گزارش کرده است. شفیعی (۱۳۹۷) و ایکسو و همکاران (۲۰۱۵) در تدوین چارچوب ارزیابی عملکرد مربیان بسکتبال گزارش کردند که شاخص‌های فنی وزن بیشتری دارند. لیت و سامپایو (۲۰۱۲) دریافتند که فرایند توسعه بلندمدت استعداد در بسکتبال تحت تاثیر عوامل مختلف قرار دارد و مدیریت آن باید براساس یک مدل تخصصی صورت بگیرد. در بخش تحلیل مسیر به جز سه اثر استعدادیابی و مدیریت ورزشکاران بر رویداد و مشارکت در بسکتبال، زمینه ملی و بین‌المللی بسکتبال بر مدیریت راهبردی و اجرایی بسکتبال و اثر منابع فیزیکی و امکانات بسکتبال بر رویداد و مشارکت در بسکتبال مورد تایید قرار نگرفت. بنا بر این، هدف این پژوهش از منظر پیامد شامل توسعه پایدار بسکتبال با ابعاد مشارکت و رضایت ذینفعان، توسعه متوازن شاخص‌ها و بخش‌ها و موفقیت‌های بین‌المللی بود. توسعه متوازن شاخص‌ها و بخش‌ها، موفقیت بین‌المللی و مشارکت و رضایت ذینفعان به ترتیب میزان اثر به طور معنی‌داری تبیین کننده سازه توسعه پایدار بسکتبال بودند.

دستیابی به توسعه پایدار در بسکتبال نیازمند پایش مستمر این شاخص‌ها و مداخله مثبت و سازنده در فرایندهای منتهی به آن‌هاست. هادیان (۱۳۹۳)، آریایی (۱۳۹۵) و سهیلی (۱۳۹۶) گزارش کردند که بسکتبال و فدراسیون در کل از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است. دانش پور (۱۳۹۳) در پیش بینی نیت رفتاری تماشاگران بر اساس نقش رضایت و کیفیت خدمات تماشاگران بسکتبال نشان داد که به طور کلی کیفیت نتیجه و فرایندی بر روی رضایت و نیت رفتاری تماشاگران بسکتبال تأثیر مثبت و معناداری دارد. بر این اساس می‌توان گفت به دلیل آنکه رشته‌های ورزشی نسبت به سیستم کلی ورزش از پیچیدگی کمتری برخوردارند، از این رو توسعه پایدار می‌تواند در بازه‌های زمانی کوتاه‌تری ارزیابی و مشاهده شود.

به صورت کلی ابعاد تحلیل در مدل شامل چهار سطح زمینه‌ای، ساختار، مشارکت و توسعه بود. جریان کلی حاکم بر مدل مفهومی به صورت سطح زمینه‌ای به سمت سطح توسعه پایدار است. کلیات چارچوب و مدل مفهومی با مدل‌های پیشین مانند صفاری (۱۳۹۱)، منافی (۱۳۹۴) و دی بوسچر (۲۰۰۹) از لحاظ عوامل و سطح بندی بین آن‌ها همسویی دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که این منظرهای اصلی از یک طرف از الگوی زنجیره‌ای عوامل و روابط بین آن‌ها پیروی می‌کنند و از طرف دیگر بر الگوی تحلیل سیستمی (درونداد- فرایند- برون‌داد) و تحلیل چندسطحی (کلان- میانی- خرد) منطبق هستند. علاوه بر این، دسته‌بندی این منظرها با چارچوب‌های اجرایی ورزش کشور در تقسیم کار و وظایف به تفکیک عوامل مرتبط نیز انطباق دارد. در تبیین بیشتر باید گفت که بسکتبال یک سیستم و یک خرده سیستم از سیستم ورزش است. مدیریت راهبردی و توسعه آن مستلزم توجه به متغیرهای اثرگذار در سطوح و منظرهای مختلف است. مولفه‌های تحقیق آریایی (۱۳۹۵) در تحلیل راهبردی بسکتبال کشور با ابعاد و منظرهای این مدل انطباق بالایی دارند. انتقال سیاست و یادگیری از کشورهای اروپایی و آمریکای شمالی، مهم‌ترین اقدام در توسعه بسکتبال نخبگان چین گزارش شده است (هولیان و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین تحقیقات نشان داده‌اند که ادغام سیاست‌های ورزش، توسعه و سرمایه داری سه عاملی هستند که تعیین کننده وضعیت بسکتبال در سطح بین المللی خواهند بود (میلینگان، ۲۰۱۰). در بررسی عوامل موثر بر ورزش‌های تیمی در کره جنوبی دریافتند که عواملی از جمله ساختار سازمانی ورزش کره، استعدادیابی ورزشکاران، توسعه علم مریبان، افزایش و بهبود امکانات و تأسیسات بر توسعه ورزش‌های تیمی کره تأثیر دارد (پارک و همکاران، ۲۰۱۶) و با نتایج این پژوهش مطابقت دارد.

بر اساس مدل پژوهش می‌توان گفت که تحلیل علمی و نظام مند حداقل از چند جهت برای مجموعه بسکتبال دارای اهمیت بالایی هستند:

۱. تعیین جهت‌گیری‌های عملکردی سازمان‌های بسکتبال که موجب می‌شود تا سازمان بدون اتلاف وقت، هزینه و انرژی در سایر مسیرها به دنبال اهداف کلان و اساسی خود متمرکز شود.
۲. تحلیل عمیق محیط و پیش‌بینی محیط که می‌تواند قبل از اینکه سایر رشته‌ها سهم خود را توسعه دهند، منافع جدید به وجود آمده در محیط را عاید سازمان کند.
۳. بالابردن سطح رضایت‌مندی ذی‌نفعان درونی و بیرونی که می‌تواند موجبات استمرار فعالیت سیستم باشد، در صورتی‌که از دست دادن این رضایت‌مندی، عواقب ناخوشایندی را برای مدیریت بسکتبال به همراه دارد.

۴. افزایش کارایی مدیریت بسکتبال در امور اجرایی، شفاف‌سازی رویه فرآیندهای کلیدی، استانداردسازی فرایندها و ایجاد سازگاری بین ساختارهای سازمان در اولویت اقدامات اصلاحی و بهبود قرار گیرد.
  ۵. تشخیص زود هنگام تهدیدها و بحران‌ها قبل از این‌که مدیریت با مخاطرات جدی مواجه شود و در مقابل شناسایی فرصت‌های رشد و توسعه قبل از این‌که رقبا آن را تصاحب کنند.
  ۶. توانمندسازی سرمایه انسانی بر اساس مدیریت استعداد می‌تواند کل سیستم این ادارات را متحول سازد و موجب تسهیل و توسعه هم‌یاری، شایسته‌سالاری و مسئولیت‌پذیری گردد.
  ۷. توجه و اقدام به علمی‌سازی سیستم بسکتبال با استفاده از مهارت، دانش و توانایی کسب شده، مسیرهای پیشرفت و نوآوری در این رشته را هموار می‌کند.
  ۸. هماهنگ‌سازی حوزه‌های مختلف بسکتبال مانند آموزشی، دانشگاهی، رقابتی، و .. می‌تواند منجر به توسعه توانایی و موفقیت نیروی انسانی در ایفای نقش‌ها، کارکردها و مأموریت‌های اساسی، در این سیستم گردد.
- نیاز به وجود مدیریت کارآمد در سازمان ابتدا در سطوح بالای ساختار مدیریت بسکتبال احساس می‌شود و سپس به بخش‌های زیرین منتقل می‌شود، ولی برای ایجاد آن باید از پایین‌ترین سطوح و لایه‌های سازمانی شروع کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- آریایی، مریم. (۱۳۹۴). «تحلیل ورزش بسکتبال استان کرمانشاه با استفاده از الگوی برنامه ریزی راهبردی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی.
- آقا سید عزیزاله، مریم. (۱۳۹۷). «مطالعه رفتار و انتظارات بانوان تماشاچی در مسابقات بسکتبال ایران و ترکیه». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- دانش پور، نیکتا. (۱۳۹۳). «پیش بینی نیت رفتاری تماشاگران بر اساس نقش رضایت و کیفیت خدمات (مطالعه موردی: تماشاگران بسکتبال مهرام)». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- رضایی، زهره. (۱۳۹۷). «طراحی الگوی برندسازی لیگ برتر بسکتبال ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- رضایی، زهره؛ رحیم؛ هژیری، کاظم؛ عیدی، حسین و ریحانی، محمد. (۱۳۹۵). توسعه ورزش. رشت: انتشارات دانشگاه گیلان
- سهیلی، رضا. (۱۳۹۶). «تعیین موقعیت راهبردی هیئت بسکتبال استان خراسان رضوی بر اساس مدل SWOT». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- شفیع، لیلا. (۱۳۹۷). «تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد مربیان ورزشی ایران در مسابقات آسیایی، جهانی و المپیک (مطالعه موردی: رشته‌های وزنه برداری و بسکتبال)». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی.
- صفاری، مرجان. (۱۳۹۱). «طراحی الگوی توسعه ورزش همگانی ایران». رساله دکتری، دانشگاه مدرس.
- فاتحی، بیان؛ سجادی، سیدنصراله؛ حمیدی، مهرزاد و زنده دل نویری، بابک. (۱۳۹۶). «رتبه‌بندی تیم‌های لیگ برتر بسکتبال ایران بر اساس p4 با استفاده از روش پرومیتی». نشریه مدیریت ورزشی. ۲۹(۲)، صص ۱۹۱-۲۱۱.
- ملائی کوهی، مینا. (۱۳۹۲). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی استان‌های ایران و ارائه الگوی پیشنهادی». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه گیلان.
- منافی، فریدون. (۱۳۹۴). «طراحی الگوی توسعه ورزش دانشگاهی». رساله دکتری، دانشگاه گیلان.
- هادیان، همتا. (۱۳۹۳). «تبیین راهبرد آکادمی‌های فدراسیون بسکتبال کشور جمهوری اسلامی ایران با استفاده از روش ترکیبی SWOT و AHP». پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی راهبرد شمال.
- Erčulj, F., & Štrumbelj, E. (2015). "Basketball shot types and shot success in different levels of competitive basketball". PloS one, 10(6), e0128885.
- Houlihan, B., Tan, T. C., & Green, M. (2010). "Policy transfer and learning from the West: Elite basketball development in the People's Republic of China". Journal of sport and social issues, 34(1), 4-28.
- Khosravi, M. (2017). "Designing a Process Pattern for Job Satisfaction of Professional Athletes of Iran in Group Exercise". Doctoral dissertation, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan (Persian).
- Leite, N. M., & Sampaio, J. E. (2012). "Long-term athletic development across different age groups and gender from Portuguese basketball players". International Journal of Sports Science & Coaching, 7(2), 285-300.
- Millington, R. (2010). "Basketball with (out) borders: Interrogating the intersections of sport, development, and capitalism". Doctoral dissertation.

- Moreno, F. C., Prado-Gascó, V., Hervás, J. C., Núñez-Pomar, J., & Sanz, V. A. (2016). "Predicting future intentions of basketball spectators using SEM and fsQCA". *Journal of Business Research*, 69(4), 1396-1400.
- Mourao, P. J. R. (2010). "Reginal Determinants of Competitiveness: The case of Eueropian Soccer Teams". *International Journal of Sport Finance*, 5(3), 222-234.
- Shuv-Ami, A., Papisolomou, I., & Vrontis, D. (2018). "New measure of brand equity status of a basketball club". *Journal of Transnational Management*, 23(1), 39-63.
- Xu, Q., Zhang, Y.-B., Zhang, J., & Lv, X.-G. (2015). "Improved TOPSIS model and its application in the evaluation of NCAA basketball coaches". *Modern Applied Science*, 9(2), 259.

